

PRILAGODBA OKOLINE KROZ VIZUALNU PODRŠKU

Ana-Marija Bohaček

Što je vizualna podrška?

....način na koji auditivne informacije postaju vizualne.....

Vizualna podrška je vrlo učinkovit alat za...

*“Visual supports **organize a sequence of events**, enhancing the student’s ability to understand, anticipate and participate in those events.*

*Visual supports **supplement verbal instruction**, clarifying the information for the student and increasing comprehension.*

*Visual supports can be used to **cue communication**, providing reminders of what to do and say in a situation.”*

Quill, 1995

Vizualna podrška rješava probleme ako...

Sami sebe čujete da govorite iznova, iznova i iznova.

Ako čujete da dijete iznova, iznova i iznova pita.

Kada dijete aktivnost ne može izvesti do kraja?

“If you’ve told a child a thousand times and he still does not understand, then it is not the child who is the slow learner.”

Attributed to Walter Barbee

Tko koristi vizualnu podršku?

Svi mi!!

Sjetite se...kuharice, karte, planeri i kalendari,
imenici, lista za kupnju, post it...

Djeca koja su dobra u vizualnoj percepciji, *trebali bi* imati vizualnu podršku....ali svakom djetetu s teškoćama *koristila bi* vizualna podrška.

Kada koristimo vizualnu podršku?

Kroz cijeli dan.

Vizualna podrška treba biti lako prenosiva.

Kroz cijeli život.

Novu okolinu puno je lakše prilagoditi koristeći već dobro poznati sustav vizulane podrške, nego uvoditi novi sustav.

Vizualna podrška dolazi u mnogim oblicima.

- **Pisana riječ**
- **Slike**: fotografije, slike u boji, crno-bijele slike, slike simbola (Mayer Johnson Boardmaker program)
- **Geste**
- **Predmeti u okolini**: npr. materijali za slijedeći zadatak su postavljeni na mjesto gdje će se taj zadatak provesti.
- **Modifikacija okoline**: npr. stolice su složene u krug gdje će se pričati priča

Zašto koristiti vizualnu podršku?

Visual supports consider the preference and strength of individuals with autism to process non-transient and visual-spatial information.

Kada informaciju dajemo verbalno, ona je tu nekoliko trenutaka.

Kada informaciju dajemo vizualno, ona je to onoliko dugo koliko djetetu treba.

Zapamtimo:

1. Samo ako *koriste* vizualnu podrške, djeca će shvatiti njihovu svrhu.
2. Ponekad se rezultati vide odmah, ponekad su potrebni dani i mjeseci da bi se vidjeli rezultati. **NEMOJTE ODUSTATI**, ali razmislite o promjenama. Mala promjena može biti velika razlika.
3. Ponekad neki oblici vizualne podrške neće više biti često upotrebljavani, ali imajte ih pri ruci za „teške” trenutke za dijete (ako nije dobro spavao ili ima loš dan). Ako je vizualna podrška pri ruci, može se lako promijeniti ili prilagoditi pri prijelazu u novu okolinu.

4. Vizualna podrška treba biti prilagođena dobi. Uzeti u obzir veličinu i mogućnost prijenosa, kako i prilagođenost vizualnih simbola (npr. objekti, slike, crteži, riječi). Pazite sa se „uklapaju u okolinu”.
5. Uzmite u obzir sve situacije u vrtiću. Odlazak u park, ručak, likovne aktivnosti. Pri ulaznim vratima mogu stajati kuverte sa simbolima za svaku navedenu aktivnost.
6. Koristite vizualnu podršku, ali i riječi. Koristite riječi ili fraze koje koje opisuju vizualni simbol – sliku, aktivnost ili predmet.

7. Veća razina nepredvidivosti zahtijeva veću razinu vizualne podrške. U stresnim situacijama za djecu koja ne razumiju situaciju, dodatni verbalni nalozi, samo pojačavaju stres i nerazumjevanje. Vizualna podrška pomaže u razumijevanju!
8. Samostalnost je naš cilj! Vizualna podrška osigurava samostalnost tako da učenik pri izvršavanju zadatka sam može koristiti potrebnu podršku. Oslanjajući se samo na verbalnu podršku, učvršćuje se potreba za drugom osobom, a ne samostalnost.

Ovdje će biti prikazani neki primjeri vizualne podrške.

You may be able to use some of the ideas just as they are. But more than likely you will want to develop visuals that are specific to the needs and challenges of the students you work with.

Start with one or two ideas. Give them time to work. We hope you will realize the endless possibilities.

1. Vizualni raspored

Cilj vizualnog rasporeda je olakšati djetetu prijelaz na slijedeću aktivnost.

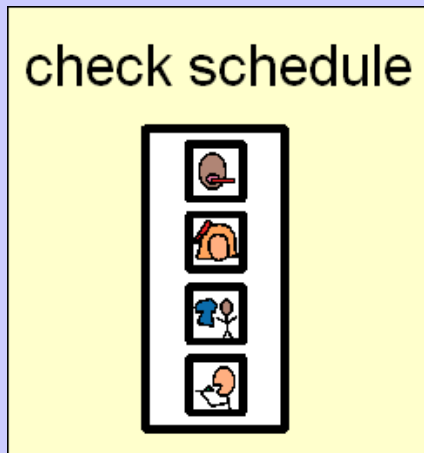
Rasporedi moraju biti prijenosni, pristupačni i laki za upotrebu. Njihova upotreba ne prestaje kada dijete nauči svoj raspored aktivnosti.

Mogu se koristiti, slike, riječi, obojane kartice...važno je da je individualizirano prema svakom djetetu i da dijete te simbole razumije.

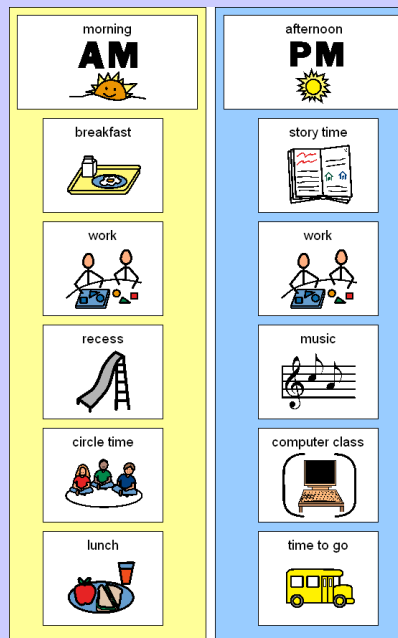
Primjer #1

Ovaj tip rasporeda jednako je koristan djeci koja tek uče koristiti vizualnu podršku, kao i djeci koja su već samostalna u predškolskoj grupi.

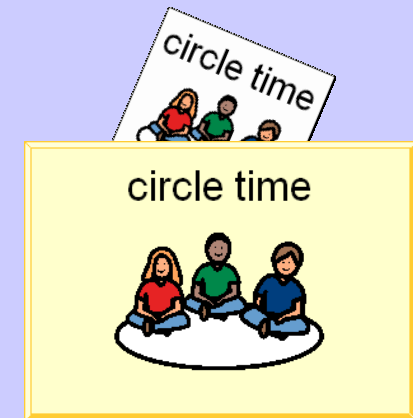
1. “mali raspored” je pomoć za snalaženje u „velikom rasporedu” ‘ tu je jedna aktivnost iz velikog rasporeda posložena u male korake.

2. Učenika se fizički navodi da uzima, nosi i vraća sliku na raspored

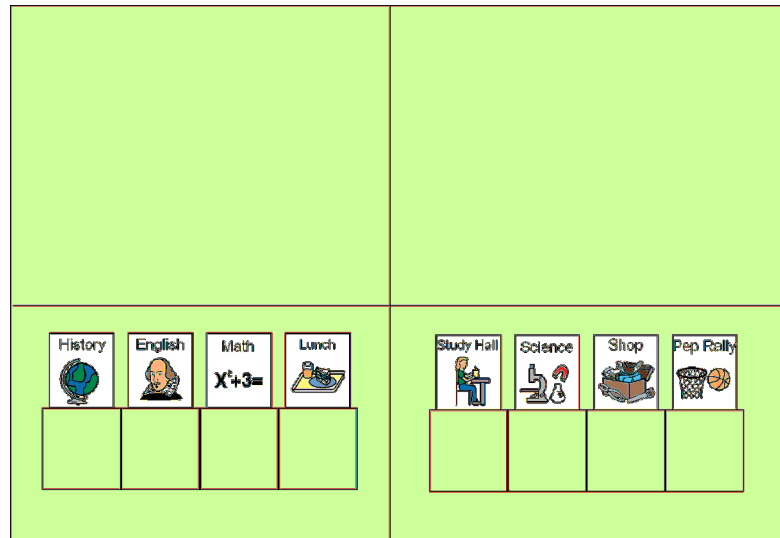

3. Slika u ruci govori „kamo se ide”. “Receiver envelope” označava gdje će se aktivnost provesti.

Primjer #2

Ovaj oblik rasporeda koristan je djeci koja su uključena u redovne škole.

Raspored se lako prenosi i prilagođava. Dovoljno je imati jednu mapu od kartona.

Kada je pojedina aktivnost gotova, učenik sliku te aktivnosti sprema u džep koji je napravljen od dodatnog kartona ili trake.

Na desnoj strani mogu biti aktivnosti koje „treba učiniti”, a na lijevoj strani aktivnosti koje su „završene” .

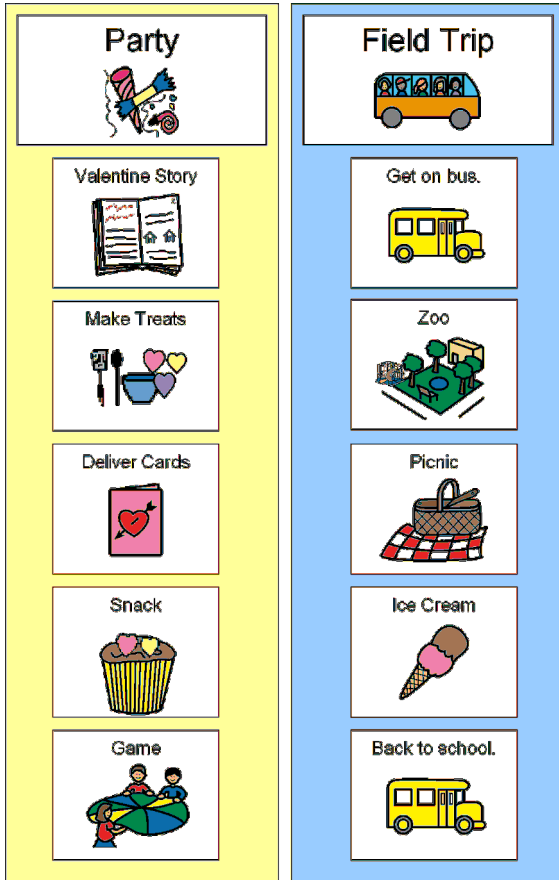
Primjer #3

Ovaj oblik rasporeda jasno pokazuje što treba napraviti i što je već odrađeno.
Raspored se može dodati u bilježnicu ili na zajedničku ploču.

Kako je koja aktivnost gotova, stavlja se u kolonu „gotovo”. Pazite da raspored sadrži i aktivnosti koje dijete voli kako bi bio motiviran i zainteresiran.

Things to do.	All Done
☐	Warm-Up
Work Task	☐
Break	☐
Community	☐
Lunch	☐

Vizualni raspored važan je i za važne dane i događaje

Za dane koji iskaču iz rutina, npr. blagdani, posebni događaji, obiteljska druženja, također trebaju biti u vizualnom rasporedu.

Za neočekivane događaje koristi se „karta iznenađenja” koja lako može biti stavljena u raspored a označava promjenu.

Promjena u rasporedu je moguća, ako je dijete na promjenu spremno.

2. Mini-rasporedi

Mini-rasporedi raščlanjuju aktivnosti u manje korake. Oni su vizualni oblik analize zadataka (nizanja, task analysis).

Primjeri svakodnevnih rutina koje mogu biti stavljene u mini rasporede:

Pranje posuđa

Aktivnosti u krugiću

Kuhanje

Rutina u kupaonici

Primjer mini rasporeda za oblačenje zimske odjeće u vrtiću

3. Trebam odmor!

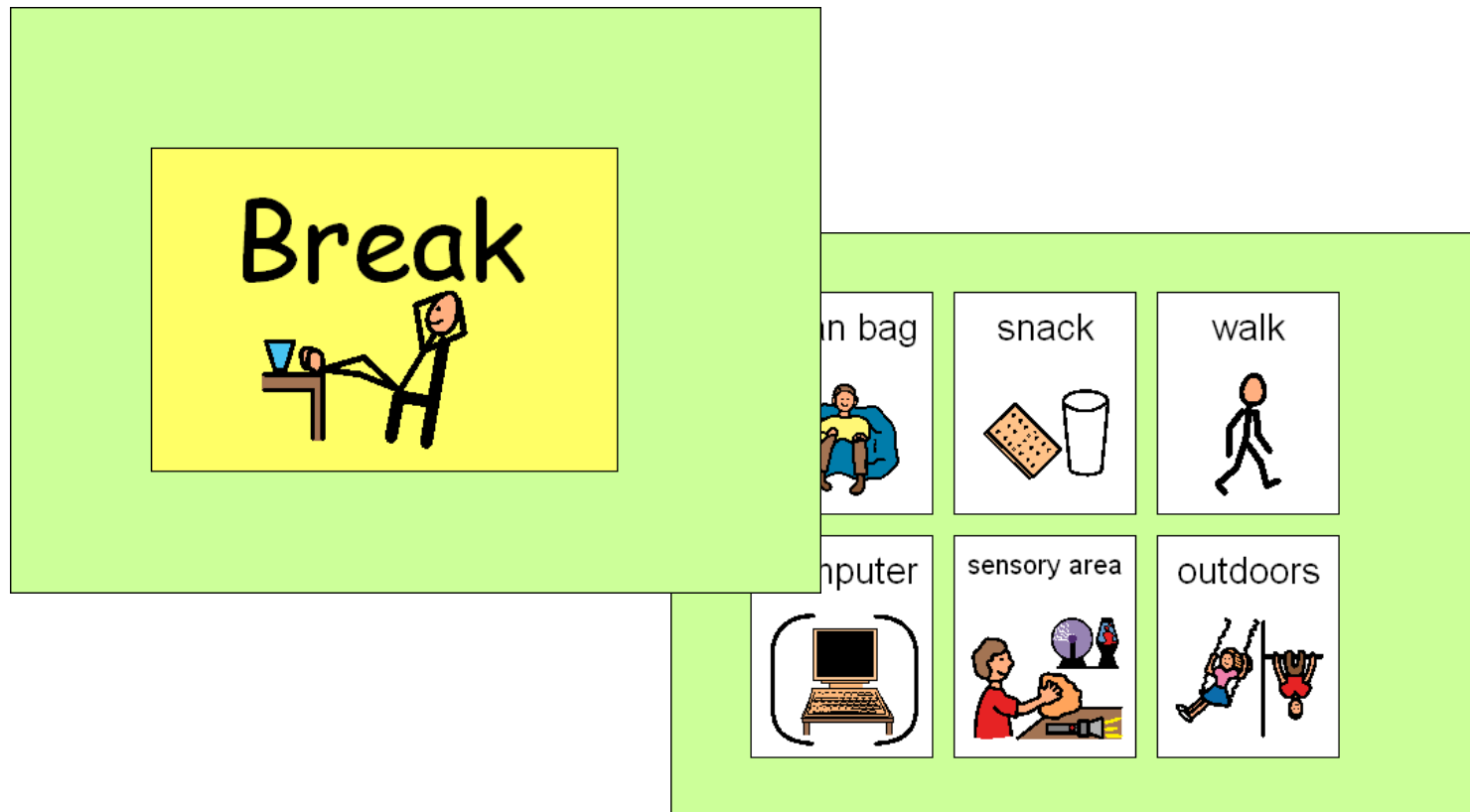
Pauza

Prepoznati kada je potreban odmor i ostvariti ga na ispravan način je vrlo važna vještina.

Djeca na razne načine pokazuju umor i kada im je potreban odmor. Ukoliko nemaju sredstvo komunikacije za „pauzu” mogu se nepoželjna ponašanja.

Kartice za „pauzu” su primjeren način traženja.

Kada dijete prepozna da mu je potreban odmor i nauči primjereno zahtijevati, može se ponuditi izbor kako odmor provesti.

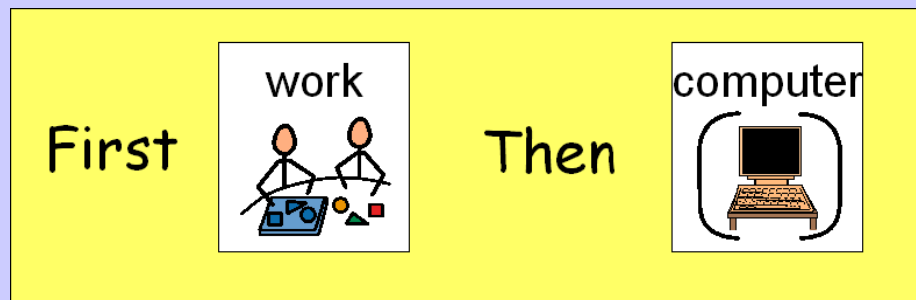
4. Gotovo

Isti principi vrijede kao i za „puzu”. Važno je naučiti dijete da završetak aktivnosti traži na primjeren i učinkovit način. Jedan od načina je kartica za „gotovo”. Kartica „govoto” mora dijeteu biti dostupna i na prvi znak da dijete aktivnost želi završiti, fizički razmijenimo karticu i jednoznačno mu damo do znanja da može ići.

5. Pogodba

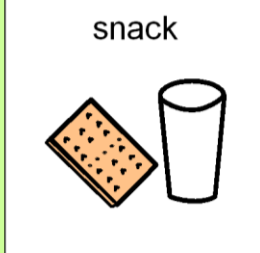
Zamislite poznatu situaciju...
Tata želi da dijete završi zadatak.
Dijete želi igrati igrice na kompjuteru.
Zamislite ovo rješenje...

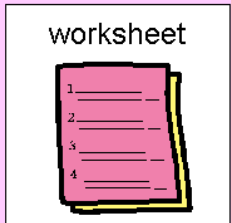
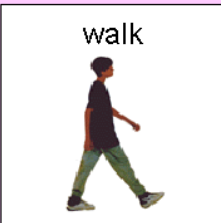
Ova vizualna podrška podsjeća dijete da nakon nepreferirajuće aktivnosti, slijedi omiljena aktivnost.

Primjeri za „prije-poslije” pogodbu:

1 bathroom 2 recess

1 wash hands 2 snack

1st puzzle then M & M's

If worksheet then walk

6. Učinite sve konkretno

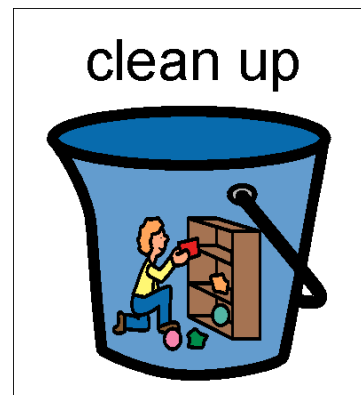
Svaki apstraktni pojam je za djecu s teškoćama u razvoju veliki izazov. Često koristimo puno riječi, a mali riječi uz par slika može biti puno učinkovitije.

Čekaj je vrlo apstraktan pojam: Gdje čekam? Koliko dugo ću čekati? Što da radim dok čekam?

Slike, vizualni rasporedi i kartice „čekaj” mogu čekanje učiniti konkretnim.

Kartica se daje djetetu kada treba čekati na red, za užinu, u koloni itd. Uz nalog „molim te pričekaj” dajemo djetetu da drži karticu. Kada je čekanje gotovo kažemo: „hvala što si čekao” i uzimamo karticu nazad. Ovi verbalni nalozi daju početak i kraj „čekanja”. Važno je uvijek ih imati pri ruci.

POSPREMANJE

Slika daje strukturu i pomaže u jezičnom razumijevanju
(primjer!! Tin.V.)

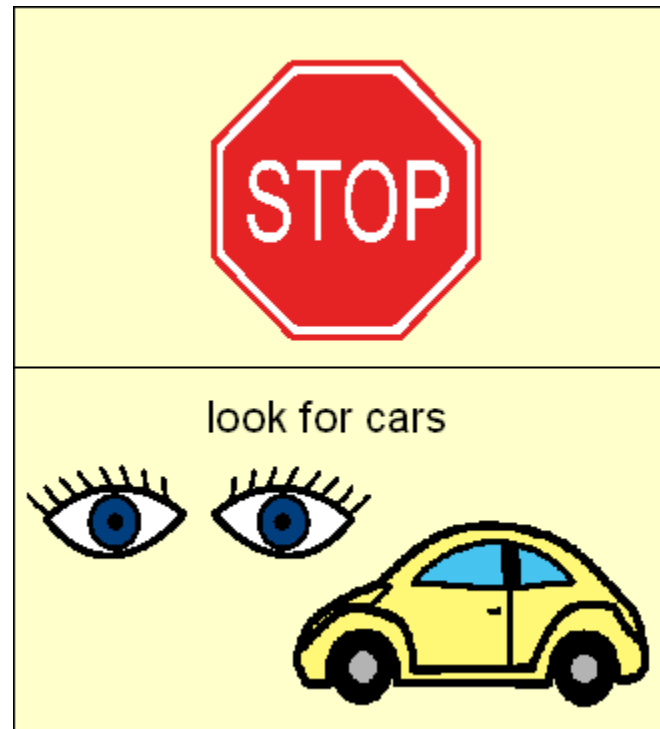
7. Podsjetnici i pravila

walk

Ovo je primjer podsjetnika kako kroz hodink u školi treba hodati, a ne trčati i juriti.

Kartice koje se
uvijek mogu imati u
džepu i
osiguravaju
sigurnost na cesti.

8. Vizulana podrška verbalnoj komunikaciji

Pri učenju fraza ovakve kartice mogu pomoći. Uz verbalni nalog i vizualnu podršku djeca mogu naučiti i vizualno prepoznavati slova (kasnije čitati).

I need help, please.

Yes, please.

No, thank you.

You're welcome.

9. Strukturiranje zadataka

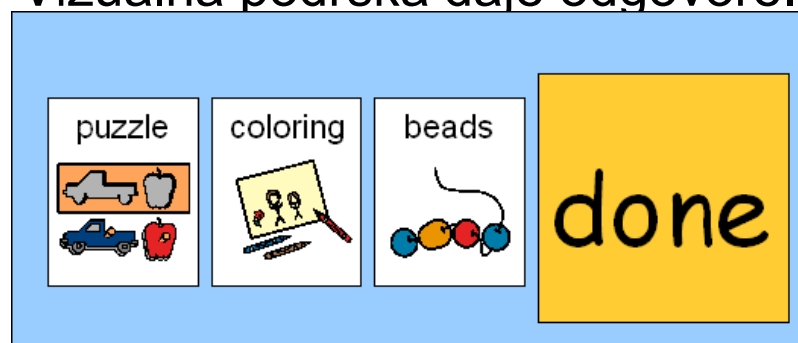
U postavljenom zadatku, na verbalan ili neverbalan način dijete postavlja ova pitanja:

Što trebam učiniti?

Koliko toga trebam učiniti?

Kako znam kada sam gotov?

Vizualna podrška daje odgovore.

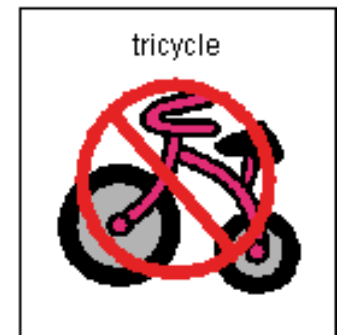
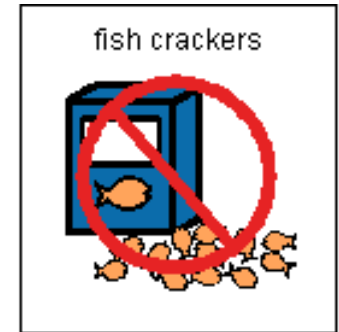

Nakon završenog zadatka, slika se stavlja u omotnicu „gotovo”

10. Komunicirati “Ne”

Prije nego se ulovimo u univerzalnoj igri „ne”, preporuča se koristiti univerzalni simbol za „ne”.

Mogu se postaviti na vrata kabineta, stolove, ormare....

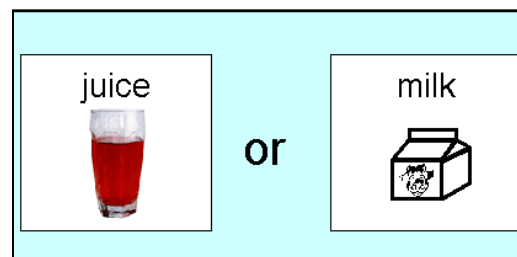
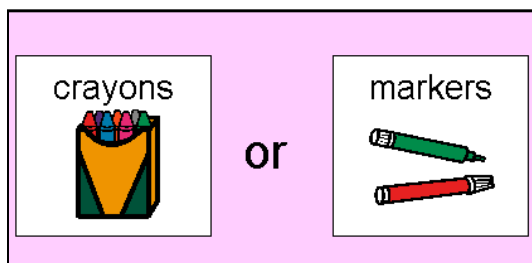

11. Dati izbor

Ponudite izbor kada god možete!

DAVANJE MAKAR I NAJJEDNOSTAVNIJEG IZBORA, JAČA SAMOPUZDANJE I POJAČAVA DOBRO PONAŠANJE. TAKO UVAŽAVATE DIJETE.

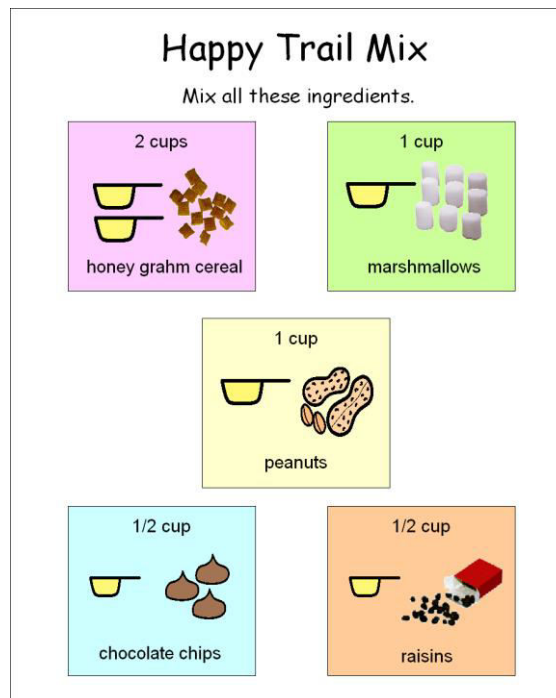
U svakoj rutini potražite gdje možete ponuditi izbor. Izbor neka bude vidljiv...sa slikama, riječima ili samim predmetima.

12. Kuhanje u slikama

Dodavanjem vizualne podrške u svakodnevnim aktivnostima potičemo samostalnost i neovisnost. Prilagođeno djetetovoj razvojnoj dobi, uz slike dijete može učiti količine, sastojke, slijediti korake, rutine...uz sliku može biti i pisana riječ.

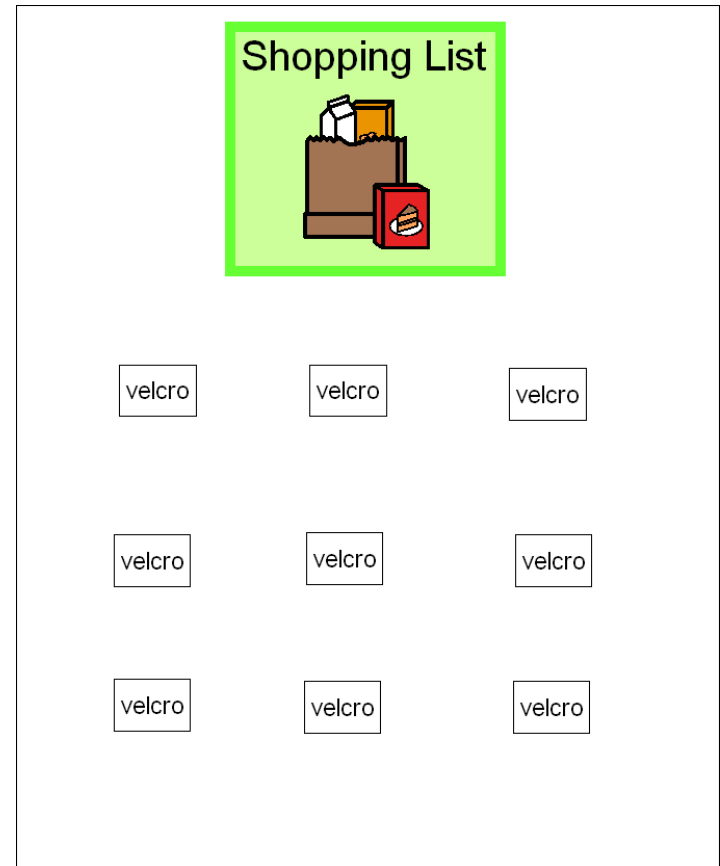
Npr. recept u slikama

13. Kupovina

Using a visual shopping list allows students to participate in the making of a list as well as the purchasing. When you run out of a student's favorite snack, place a visual representation of the food (can be a picture or product symbol taken from the empty box or bag) on the shopping list to cue the student that it will be available soon. It also serves as a reminder to you.

You can also use the shopping list to purchase ingredients needed for a recipe.

Using Visual Strategies At Home and in the Community

During the 2001-2002 school year we started an effort to educate our families about visual supports. Using them just at school was like having a well-kept secret that benefited the students while they were at school but did little for them when they got on the bus to go home. We met with families, listened to them talk about the challenges they faced and then problem-solved with visual supports. On the following pages we will share some of the ideas that were developed as a result of these home visits. Please keep in mind that we did not go to the families with a list of ideas and suggested they try them...instead, we spent time listening and took our cues from the families.

1. Home School Calendar

Imagine getting up in the morning and not knowing if it's a work day. You get dressed, eat breakfast and then if your carpool shows up you know you're going to work. If they don't show up you figure it must be the weekend.

For some of our students, every day is like that. They get up not knowing if there will be a school bus coming to pick them up or not. A calendar like the one on the following slide can give our students the information they need.

We use small pictures attached to a calendar with Velcro. The pictures are removed day by day, so the next picture showing is always “today”. Don’t forget pictures for snow days, sick days, company’s coming, going for a visit and other significant events.

February 2004						
1	2	3	4	5	6	7
home 	school 	school 	school 	school 	sick 	home
8 	school 	snow day 	school 	school 	school 	home
15 	school 	school 	field trip 	vacation 	vacation 	home
22 	school 	school 	school 	school 	school 	home
29 home 						

2. Preparing for Visitors

In the home: We use a card like this one for families to prepare their child for our home visits. That way it isn't a surprise when the teacher shows up at the door. For our students with ASD the teacher belongs at school. Now, this doesn't always make it comfortable that we are in the home when we belong at school, but it isn't a surprise when we show up at the door.

2) At school: Just like the teacher “belongs” at school, the “parents” belong at home. So, for some of our students Mom is out of place when she comes to visit school. Putting her picture on the daily home-school calendar is one way to let the student know that Mom is coming to visit school today. That might not make it OK that Mom’s at school, but what it does do is to let the student know when to expect or not expect Mom at school.

The point is...we are not keeping our students guessing. We are letting them know what to expect.

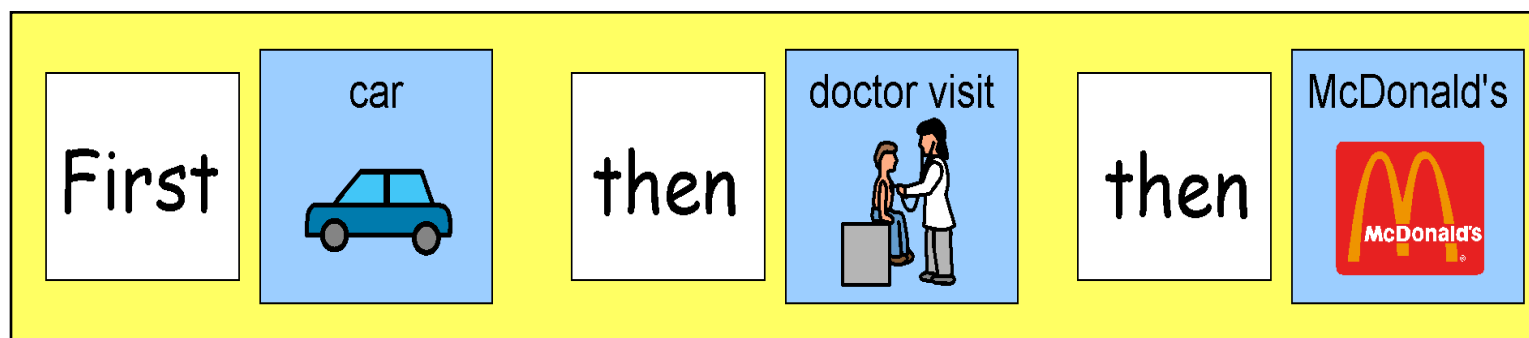
3. Where are we going?

This is the same idea as the field trip schedule we use at school. Whether the student is verbalizing the question over and over to Mom and Dad or is wondering silently, the pictures are there to answer the question “where are we going?”.

4. First-Then Board at Home

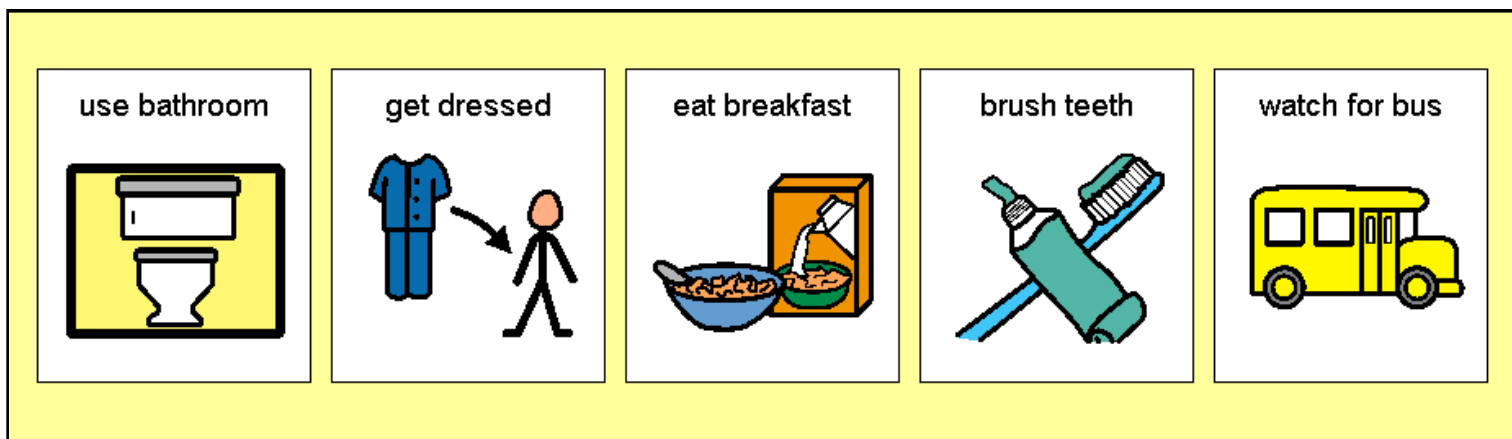
The first-then board can be used at home as well as at school. One parent even asked us to make an if-then-then board for her child's doctor visits. The first issue was the child refusing to get in the car. The second issue was not wanting to go to the doctor. The child was willing to complete the first two activities when he knew a trip to McDonald's would be the third activity.

5. Mali rasporedi kod kuće

Često roditelji kažu da su djeca u samostalna u svakodnevnim rutinama, ako ih verbalno stalno navode na slijedeći korak.

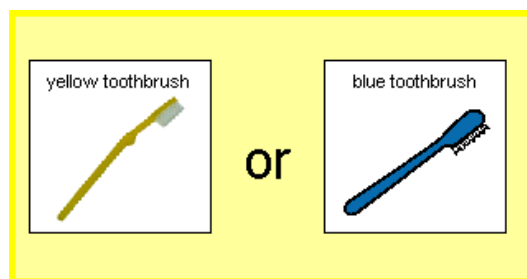
Davanjem vizualnog rasporeda, djeca uistinu postaju samostalna u obavljanju vještina brige o sebi.

6. Ponuda izbora kod kuće i u javnosti

Davanje izbora jednako je važno kod kuće, u vrtiću ili na javnim mjestima. Davanjem izbora jačamo dijete!

“Želiš li žutu ili plavu četkicu?” bilo je dovoljno da se prijeđe preko „Ne želim oprati zube””.

Davanje na vizualni izbor što dijete želi za užinu pomaže
dijete komunicirati, a odraslima kontrolirati.

U javnosti:

